

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Vtrumne præceptorum legis veteri trina sit differentia, nempe moralium,
ceremonialium atq[ue] iudicialium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Alia confirmatio
 ceter vnum sunt. Namque si hoc neges, cum negare nequeas, quin cuiuslibet preuaricatio si sit etiam violatio huius præcepti diuinæ dilectionis, consequens tibi fit, nullum sit simplex peccatum, sed cuncta sint dupla, vt cum hominem occideret, unum esset contra charitatem proximi, puta occidere, & alterum contra charitatem Dei. Et cum furtum vel adulterium faceres, similiter. Respondetur ergo non unum, sed plura esse quorum distinctio à distinctis rationibus obiectorum summitur, vt quæst. sup. patebit. Sed tamen omnia sunt quedam explicatio nes illius generalis quod est diligere Deum. In hoc capit. constituit nostrum erga ipsum amorem, ipsum in primis coleremus, mox nos diligeremus inuicem. Quocirca conceditur, hominem occidere, esse quandam transgressionem diuinæ dilectionis, sed tamen non sunt duo peccata, sed unum quod a proximo obiecto nuncupatur homicidium, si itaque ratio illud generalis diligendi Deum contrahitur per diuersas species, sicuti ratio animalis. Vnde sicut homo & animal non sunt duo sed unum quod est homo, si occidere ac dilectionem Dei violare, An vero præter hoc generale sit speciale dilectionis mandatum quod suum habeat peculiare obiectum, S. Th. docet 2. 2. q. 43 & quæst. sequenti recollendum nobis superest.

Ad primum igitur membrum argumētū in contrarium respondetur, quod sicut modo dicebamus, generale diuinæ dilectionis mandatum specialibus cunctis præceptis participari, ita & hoc. Diligens proximum, quod sicut teipsum, finis est omnium quæ erga proximum implentur, quin vero genus per reliqua specialem exposuit. Nihil aliud est diligere proximum, quam illum non ledere, puta non occidere, non furari, & c. quod uerbum Paulinū, in statuati, designat. Inter alios namque significatus, quos nos illi agnouimus, tunc precipue probauimus, quod est recapitulati, ac repeti. Qui enim iubet proximum diligere, in uirtute præcipit non meechari, non furari, &c. In dilectione autem proximi includitur dilectio Dei, eo quod cum uniuersos mortales pro filiis ducat, in hoc uult amorem nos sibi exhibere, ut nobis inuicem exhibeamus. Vnde Ioā. 4. Hoc mandatum habemus a Deo, vt qui diligit

Deum, diligit & fratrem suum. Atque hac ratione hoc solo mandato, Diliges proximum tuum sicut teipsum, complexus est Paulus ambo illa quæ Christus Matth. 22. distinguit de dilectione Dei & proximi, in quibus duobus pendere docuit omnem legem & prophetas. Et eodem relabitur solutio secundi membri Cum enim. 9. Ethic. capit. 8. auctore Arist. ab ipso eodem homine ea omnia quæ ad amicitiam attinent, ad ceteros perueniant, quod est, ex eo quod sequitur deamat, alios subinde amare, cuncta amicitia iura ac perinde præcepta, quæ inter amicos ac proximos seruantur, hoc alios concluduntur, vt ita se quisque ad alios habeat quemadmodum ad seipsum idque comprehenditur illo generalis præcepto. Omnia quæcunque uultis ut faciant uobis homines, hæc & uos facite illis.

Adsecū
 dū arg.
 Aristot.

ARTICVLVS II.

Vtrum præceptorum legis ueteris tria sit differentia, uidelicet moralium, ceremonialium, atque iudicialium.

Cum monstratum nobis fuerit præcepta moralia esse plura ordo poscit vt exploremus utrum eisdem, sint species an uero tria differentia distinganur, vt alia sint moralia, ceremonialia, alia uero iudicialia. Et arguitur contra hanc trimembrem diuisionem. Præcepta moralia, vt in subsequentibus uisum sumus omnia sunt de iure nature. ergo non opus fuit in tabulis legis ueteris scribi. Probatu consequentia, quoniam lex diuina illis debet nobis suppetias ferre, ubi natura seccumbit. Si ergo ratio naturalis decalogum mortales docebat, quidnam opus erat lege diuina explicari? eo potissime, quod lex uetus dicitur literam occidens, vt patet 2. ad Cor. 3. morum autem præcepta, non occidunt, sed uiuificant, secundum Paulus. illud Psalmi. In æternum non obliuiscar iustificaciones tuas, quia in ipsis uiuificasti me. Secundo arguitur, si præcepta moralia scripta necessaria erant nihil opus erat ceremonialia adijcere. Moralibus enim ut nota

Arg. 1.

Paulus.

Arg. 2.

NOTO
 iure
 Legibus
 Dicit
 13

Prima
 dubita-
 tio.

Solutio.

Secunda
 dubita-
 tio.

Secunda
 dubita-
 tio.

Consi-
 deratio.

nomen sonat humani mores informā ut inter quos precipua pars est diuinus cultus, ut gentes vniuersę sub lege natura agentes more & vřu vbiq; docuerunt, ceremonialia autem ad diuinum cultum pertinent. Vnde Cicero in sua Rhetor. Relig. o, inquit, diuina natura cultum ceremoniam que affert. Concluditur ergo religionis ceremonię sub moralibus præceptionibus. Quod si dicas gratia, præmōstrandi Christi fuisse instituta, id iam potius verbis demandari deberet, quam rebus quippe cum verba, vt 2. de doct. Christi auctor est Argu. principem teneant significandi locum. Tertio ex eodem fonte arguitur. Iudicialia præcepta ad iustitiā prius pertinet, nam iudicium actus iustitię est quod & Dauid in Psalmo significat vbi ait. Quoadusq; iustitia conuertatur in iudiciū, officia autem iustitię, perinde atq; aliarum virtutum sub moralib; præceptionibus comprehenduntur, nulla ergo necessitas postulabat, iudicialia mandata moralibus adhiberi. Quarto argui, si oportuit tres istos præceptionum ordines distinguere, necessarium quoq; fuerat plura addicere, nempe testimonia. Nam Deu. 16. legitur, Custodi præcepta domini Dei tui, & testimonia & ceremonias. Deinde mandata quoniam eodem lib. cap. 21 quatuor distinguitur, vbi legitur, Obserua præcepta, & ceremonias, & iudicia, & mandata. Ad hæc & iustificationes iuxta illud Psā. In æternum nō oblitiscar iustificationes tuas. Item quia præcepta moralia, vt in fra decalogo videtur, omnia pertinet ad virtutem iustitię, debuerunt subinde alia adhiberi de virtute & temperantia & aliis virtutibus. In contrarium est illud Deut. 6. Hęc sunt præcepta, nepe moralia, per Antonomofiam, ceremonię, atq; iudicia. Eccl. 14. Decem verba scripti in duabus tabulis lapideis, & mihi iniunxit in illo tempore, vt docerem vos ceremonias & iudicia que facere debeatis quibus locis tria hæc præceptorum genera designantur.

Quoniam de singulis præceptorum generibus singula inferus repetenda sunt quæstiones ad præsentem, quæ generalis est, quatuor conclusionibus breui compendio respondetur Prima est. Necessarium fuit præcepta moralia lege illa veteri explicari, vt Exo. 20. vbi decalogus scriptus habetur aliis locis, quibus alia scribun-

tur, comprobatur. Enimvero vt præcipua humane legis intentio est homines mutua inter se beneuolentia deuincere, ita & Dei propositum est, per suas leges eodem iecum acutissima amicitia copulare. Quare non est eius intentio, vicunq; bonos nos efficere humano more, sed sibi gratos cum auctori similitudo sit mutui amoris fons, secundum illud Eccl. 3. Omne animal diligit sibi simile, fit ut optimo Deo nemo gratus acceptiusq; esse possit, nisi ei suo gradu sit bonitate similis. Et cum auctore Arist. 1. Ethic. virtus sit que bonum facit habentem, & eius opus bonum, intentio diuinę legis est, homines virtutibus sibi gratis inbuere, morum que ornamento decorare. hoc autem non fit nisi per morum præcepta, nam inde dicuntur moralia, ergo illa fuerunt in lege necessaria. At que hic fit lucidus earum monitionum sensus, quibus amantissimus nostri Deus ad virtutes nos diuinarum imitatrices allicet. Vt Le. 10. Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum Et in Euangelio Christus. Estote misericordes, sicut Pater uester, misericors est. Luc. 6. & Mat. 5. Estote ergo uos perfecti, sicut & Pater uester cælestis perfectus est. Ac si dicat, Aliter ei chari esse non ualeis, nisi sitis imitatrice uirtute assimiles. Quod si contra præceptorum istorum numerum arguas, quod non fuerit sufficiens, propterea, quod vt patet in Decalogo, præcise sunt præcepta iustitię, quæ est ad alterum cum tamen finit & alie homines virtutes in ordine ad seipsum, vt fortitudo, & temperantia, atque id genus plures. In subsequenti quæst. tibi Affulgebis responsio, vbi patebunt præcepta alia, quæ tamen omnia in Decalogo reducuntur. Secunda conclusio: præter moralia concedens fuit ac necessarium, vt lex vetus ceremoniam cum præceptiones explicaret. Nomen. n. ceremonia, siue a Cere re dicatur quam frugum deam colebant quod Cicero. 1. in Verrē his verbis annuere videtur. Sacra Cereris, summa maiores nostris religione confici ceremoniis que uoluerunt Siue (quo Valerius libentius recipit) a Cere oppido, vbi Rōma a Gallis direpta, religionis sacra recondita sunt tamen eos significat ritus, qui ad diuinum attinent cultum. Veruntamen diuinus cultus, vt D. Tho. hoc loco scienter docuit. S. Tho-

Cicero.

Solurio Repub. Augu. Arg. 3.

Arg. 4.

Deut. 6.

Prima concla

Probō.

Aristot.

Lucidas

q. b. moe

tales ad

trices al

Secūda concla

Cicero.

Valeriu

icenter

reter aliusque diuinis legibus instituitur quam humana. Etenim cum lex humana, vt nuperime dicebamus, rebus duntaxat humanis consulat (nil de Ecclesiasticis in præsentia definimus) non alio-rem cultum Dei instituit, quam quem ad commune temporarium bonum conducere iudicat, Deus autem hominem ad seipsum pertrahens, eum sui cultum suis legibus edocet, quo homines, terrenis possibilibus, ad ipsum animis subleuentur. Et cum non solum per internos actus credendi sperandi, & amandi, verum & per exteras protestationes profiteamur nos eius famulos, necessarium fuit ceremonias illas diuina lege institui. Emergunt autem ex hac conclusione dubia duo. Primum, quod negare videmur ceremonialia ad morum informationem pertinere, quædo quidem a moralibus huiusmodi præcepta fecerimus, cum tamen in morum compositione pars illa præcipuum habeat momentum, quæ diuino cultui dedicatur. Quapropter sicuti nos orantes, psallentes, iustificantes, atque hoc genus cultus offerentes, sic & patres illis suis, ceremonijs, ceu per alios mores, benedec de Deo merebantur: Secundum dubium est, quod quasi iustum approbamus morem humanarum legum, diuinum cultum ad suum civilem finem referentium, cum tamen peruersitas appareat, qua fruendi vitimur. Dubii autem prioris responsio est ceremonialia præcepta non sic esse a moralibus diuersa, vt species ex æquo distincta, sed differant vt generis determinatio ad speciem. Id quod facile perspicies, si discrimen memoria repetas, quod libro primo quæstione quinta constituimus inter ea, quæ sunt iuris merè positui, & ea quæ sunt iuris nature. Nam licet omnis lex & præceptum a naturali us principijs deriuetur: alias, vtilic monstrauimus, neque legis vigorem haberet, neque præcepti, est tamen deriuatio diuersa. Nam ex eisdem vniuersalibus principijs, quædam deriuantur per modum conclusionum, perinde atque in scientijs speculatiuis, quædam vero per modum determinationis formæ vniuersalis ad specialem. Ad hunc ergo modum moralia ceremonialique mandata differunt, nempe, vt illa deriuentur priori modo, hæc vero posteriori.

Exempli gratia: Id ne facias alijs, quod tibi fieri non vis, principium est per se notum. Mox quod occidi ab altero nolus, aut tua dispoliari substantia, aut torum tuum commaculari, eodem etiam lumine naturali clarescit. Ex quibus naturali itidem consequentia colliguntur moralia præcepta: Non occides, Non furtum facies, Non adulterabis. Et ad hunc ferme modum dicemus infra de alijs quæ sunt extra Decalogum, nam sunt plures gradus. Lex autem humana & omnis positua, non naturali collectione sed humano arbitramento determinat genus ad speciem. Exemplum: Deum esse colendum, principium est naturale. Quod autem hoc vel illo modo, natura non docet, sed ab ecclesia Euangelica per humanas leges, puta canonicas, ab apostolis deriuatas sancitur, puta, quod talia feriemur festa, hisque auti lis ritibus religionem profiteamur. Quod autem negotium ecclesiæ iam sanctitate prouectæ Christus commisit, hoc Deus rudi illi populo, quem ex toto orbe volebat esse illustrum, per se exhibuit. cuncta inquam ueluti pueris delineauit. Quare idem naturale cultus principium speciatim exposuit per illa animalium sacrificia, aliosque ritus quos natura non clarè docebat. Et hæc sunt ceremonialia præcepta, tamen hoc fuit legi illi peculiare, quod cum esset vmbra futuri Messæ, qui futurus erat verus Deus, talia decuit iubere sacrificia & ceremonias, quibus sub nube & figura eundem Messiam cultores eius profiterentur. Ad secundum vero dubium respondetur bifariam contingere diuinum cultum ad civilem finem & humanum referri. Vno modo, vt humanus tanquam lupremus existimetur. Et hæc esset peruersitas utendi fruendis, fruendique utendis. Attamen diuinum cultum referre ad temporalem finem non tanquam ad supremum sed tanquam ad illum qui rursus refertur in Deum, nulla est peruersitas. Quin vero per hoc profiteamur cuncta nobis diuini us obuenit. Quare ratione ecclesia preces fundit, sacrificiaque & missarum solennia offert pro temporibus bonis, lex ergo humana hoc modo refert. diuinum cultum ad suum finem, quamuis Canonice Ecclesiasticæ, diuinarum sequaces ciuilibus debent hoc pre-

Ad secū- dum du- bium.

Soto
de iure
Legibus
Dile
13

Prima
conclū
Probō
Aristos
Prima
dubita-
tio.
Secūda
dubita-
tio.
Prima
conclū
Probō
Aristos
Prima
dubita-
tio.
Secūda
dubita-
tio.
Prima
conclū
Probō
Aristos
Prima
dubita-
tio.
Secūda
dubita-
tio.

præstare, ut animos hominum a terrenis diuulsos, ad Deum promoucant. Gentium autem superstitiosa religio eatenus est culpanda, quod ritus in primis suis dijs falsis dicabant. Mox quod demoniacis illusionibus seducti extorum inspectione animalium, aliorumque superstitione auguriorum contendebant futura prænoſcæ. Tertio, quod spurcis ceremonijs utebantur. Ac demum quod quasi felicitatem in terrena prosperitate collocantes, non alia ratione deos videbantur colere, quam quod eorum ope indigebant. Quare aliam colebant frugum deam, alium vini, atque alium bellorum, qui cum ipsis agebant, tunc præcipue placare curabant. Tertia conclusio. Præter hæc duo præceptorum genera, necessarium rursus fuit iudicialium tertium. Huius enim ratio similis est, quæ de proximis ceremonialibus informauimus. Cum enim lex diuina homines primum in ordine ad Deum, mox ad suam inuicem amicitiam pacemque, instituat quorum utrunque naturalis lex in genere præcipit, consequens fuit, ut ambo in specie Deus explicaret. Atque adeo scienti ceremonialia præcepta peculiariter de diuino cultu instituit, sic etiam debuit & iudicia constituere, quibus beneuolentia & pax inter homines constaret. Collige ergo differentiam horum trium generum præceptorum, reliqua. n. duo à moralibus deriuantur, quæ dictamina sunt iuris naturæ, nempe ceremonialia respectu diuini cultus, iudicialia uero respectu tranquillitatis humanæ. Quo circa ut in solutione primi auctoris est. S. Tho. lex uerus aliquid addebat supra ius naturæ. nimirum eo modo, quo leges humane adlectiones sunt ad idem ius. Habemus etenim & sub noua lege ceremonialia, ut dictum est, ut psalmodiam, processiones, thurificationes, & alia huiusmodi. Et iudicialia, ut excommunicationes, suspensiones, atque irregularitates, &c. Et antiquas Canonum poenitentias. Sicuti & iure civili iudicialia supplicia malefactoribus decreta. Nisi quod ratione supra dicta Christus hæc in Euangelio non expressit, sed ecclesie & reipublice civili commisit. Deus autem in lege ueteri cuncta explicuit. Hinc subsequitur alterum discrimen, nempe quod præcepta moralia sunt simpliciter de iure naturæ, puta præcepta, quia bona, aut prohibita, quia

mala. Reliqua uero de iure positio diuino, sicut ceremonialia & iudicialia nostra, de positio humano, nempe bona, quia præcepta, uel mala, quia prohibita. Quemadmodum Aristot. 5. Ethic. capitulo septimo distinguit iustum naturale, hoc est natura sua tale, & legitimum, quod antequam positum esset, nihil referebat, sed postquam positum est. Atqui ad hæc tria genera forte alludit Paulus ad Rom. 7. dicens, quod lex est sancta, quantum ad ceremonialia, eo quod illud est sanctum quod Deo dicatum est. Et mandatum iustum, quantum ad iudicialia, & bonum, hoc est honestum quantum ad moralia. His demum adiungitur quarta conclusio. Quarum alia inueniuntur in ueteri lege nomina, scilicet mandata, testimonia, & iustificationes, cuncta tamen ad hæc tria genera reducuntur. Ratio conclusiois sic habet, quedam in lege existunt quæ eorum agendorum præcepta edicuntur. Alia uero adhibentur quasi robur ad eorum custodiam. Illorum ergo sunt tria genera iam posita horum autem altera tria. Nam quod ad legis obsequantiam conducit, primum est legislatoris auctoritas secundum uero legis utilitas, quæ est uel coaliquatio præmi, uel supplicii cauio. Illa ergo quibus auctoritas maiestatisque legislatoris commendatur, dicuntur testimonia, ut Deuter. 17. Audi Israel, Dominus Deus tuus unus est. Et legis caput, quo pronunciat creator celi & terre. Et in Psalm. Tu terribilis es, & quis resistet tibi? Et Omnipotens nomen eius, & similia. Illa uero quibus uel præmia, uel supplicia profertur, dicuntur iustificationes, ut Deuter. 18. Si audieris uocem Domini Dei tui faciente uelliosorem cunctis gentibus. Et Itaque. Si audierit bona terræ comederis, quod si nolueris, & me ad iracundiam prouocaueris, gladius deuorabit uos. Nam per hæc diuina iustitia commendatur. Mandatum autem forsitan idem est quod præceptum. S. d. quoniam loco citato uidentur ab inuicem fecerim, fortasse præcepta referuntur ad ea, quæ ad salutem sunt necessaria, mandatum uero ad illa, quæ per charitatem supererogantur, cuius generis sunt & Euangelica consilia. Atque illud Exodo. 2. Si pignus acceperis uestimentum a proximo tuo, ante solis occasum reddas ei.

Tertia conclusio.

Primum discrimen. Tria genera præceptorum. Ceremonialium & iudicialium.

S. Tho.

Secundum discrimen.

Aristo.

Paulus.

Quarta conclusio.

Ratio conclusiois.

Ad firmum de Au. in c. Epi. ad

Vel

Vel forte præcepta sunt, quæ Deus in tabulis scripsit ut Decalogus, mandata vero quæ Moysi revelavit, ut populo promulgaret. Tamen & ipsæ iustificationes, testimonia etiam sunt diuinæ iustitiæ. Vniuersa autem reducuntur ad tria priora genera, quandoquidem alia (ut dictum est) non tam præcepta sunt, quam ad eorum custodiam pertinentia.

Ad primū arg. His hoc pacto constitutis, ad primum argumentum in contrarium responderetur, quod etsi præcepta moralia nihil aliud sint quam quod lex naturæ dicat, & serena ratio docere potest, operæ præteritum nihilominus fuit, ut Deus non tantum in supernaturalibus, verum & in naturalibus tali prudentia illis opem ferret. Nam etsi nunquam rationi synderesis eo usque extingui valeat, quin prima principia naturalis iuris ei resurgant, tamen ea potest caligine obduci, ut circa eorum conclusiones hallucinetur oberretque. Idque non solum in speculabilibus, verum & in moribus. Mirabile enim est dictu, quantum speculabilibus sapientum ventustorum deliramenta memoriae prodita sunt. Et in moribus non solum fornicatio simplex, verum & grauiora pro licitis ducebant.

Atque illo maxime tempore, quo lex data est, hanc mentium nebulam credibile est mortales obtenebrasse. Eadem enim de causa & supernaturalis fides non solum de supernaturalibus articulis nos erudit, verum & de alijs quos natura docet, quod Deus est unus, atque omnium causa, quodque anima sit immortalis, & de similibus. Id autem quod in eodem

Ad confirmationem arg. argumento adiectum est, nempe id, quod est literam legi occidere, moralibus præceptis non competere, negatur. Immo, ut Aug. libro de Spiritu & litera cap. 14. auctor est, nosque ab ipso instructi super in c. 3. præcepta ipsa Decalogi sunt, de quibus Paulus ait literam occidere, atque iram operari. Non quidem quod id directa intentione (ut iam dictum est) facerent, sed quia ostendendo peccatorum opera nudabant subdites omni excusatione: & tamen lex illa gratiam non conferebat. At tamen qui ex fide venturi Christi iustificati illa præstabant iustitiam suam augebant apud Deum. Et idco appellabat ea-

dem opera Dauid iustificationes. Secundum etiam argumentum solutum est, ubi declarauimus quemadmodum ceremonialia ad mores quoque, & merita pertinent: sed tamen quia naturali lumine non eliciuntur ex distamine nature, sed humano arbitramento vel diuino, à moralibus discernuntur. Itaque Deum colere, præceptum morale est: hoc autem vel illo ritu, ceremoniale.

Ad aliud autem quod illic subijcitur, responderetur, quod etiam si verba commodiore ad significandum nihilominus ut Dionys. primo cap. Cælestis Hierarch. auctor est, natium est hominibus rerum similitudinibus sensibilibus spiritualia intelligere. Ob idque decuit tales illi populo ceremonias iuberi, quibus venturum Christum profiterentur. Ad tertium pariter, ut de ceremonialibus, respondetur, quod etsi actus iustitiæ in genere ad moralia præcepta pertineant, tamen hæc vel illa in particulari iudiciorum præcepta dicuntur iudicialia. Quemadmodum quod omnis malefactor puniendus sit, præceptum est morale, quod autem fur sit suspendendus, & hereticus comburendus, iudicialia sunt. Vnde cum iudicialia partim cum moribus conueniant, scilicet quæ à ratione deriuantur, ad moresque pertinent, & partim cum ceremonialibus, in hoc scilicet quod utraque speciales sunt de terminationes generalium præceptorum, consequens factum est, ut nonnunquam connumerentur inter moralia, uti Deut. 5. Audi Israel ceremonias atque iudicia: quædoque vero inter ceremonialia, ut Leuit. 18. Facietis iudicia mea, & præcepta mea seruabitis. In priori enim loco iudiciorum nomine comprehenduntur moralia: & in posteriori ceremonialia. Quartum verò supra solutum est præter illam particulam de virtutibus moralibus distinctis à iustitiis: quarum utique præcepta statim quæstio proxima constabit, quomodo ad iustitiam reducantur: eò quod præceptum dicitur semper rationem debitis.

Ad secundū arg.

Ad confirmationem.
Diony.

Ad tertium arg.

Ad quartū arg.

SOTO
de iure
Legibus
Dile
15

